

EDUSKUNNAN PANKKIVALTUUSMIESTEN

KERTOMUS

VUODELTA 1948

EDUSKUNNAN
PANKKIVALIOKUNNALLE

*

HELSINKI 1949

Suomen talouselämä vuonna 1948.

EDUSKUNNAN PANKKIVALTUUSMIESTEN

KERTOMUS

VUODELTA 1948

EDUSKUNNAN
PANKKIVALIOKUNNALLE

*

HELSINKI 1949

SISÄLTÖ:

	Siv.		Siv.
<i>Suomen talouselämä vuonna 1948</i>	3	<i>Pankkivaltuusmiesten käsittelemiä asioita</i>	22
Sotakorvaukset	3	Setelien lunastaminen	22
Teollisuus	4	Tilintarkastus	22
Maa- ja metsätalous	4	Lainausliikkeen ja valuuttakaupan tarkastus	22
Työmarkkinat	5	Inventtaukset sekä haarakonttorien ja asioi-	22
Ulkomaankauppa	6	mistojen tarkastukset	22
Kotimaan kauppa	7	Pankkivaltuusmiesten valvonnan alaiset ra-	22
Liikenne	7	hastot	22
Raha- ja pääomamarkkinat	8	Suomen Pankin soveltamien korkojen korot-	22
Korkotaso	9	taminen	22
Maksutase ja pääomaliike	10	Ulkomailla saatuja luottoja	23
Hintataso	11	Kiinteistöjen ostoja	23
<i>Suomen Pankin toiminta</i>	12	Osakkeiden ostoja	24
Rahan arvo ja ulkomaiset suhteet	12	Kuparikaivososuden ostaminen	24
Luotonanto	13	Lahjoituksia	25
Korkomäärät	15	Uusien toimien perustaminen ja eräisiin toi-	25
Setelistö	15	miin tehtyjä muutoksia	25
Setelinanto-oikeus ja sen käyttö	15	Perhelisän maksamisen lopettaminen, kalliin-	25
Pankin suhde valtioon	16	paikanlisät ja ylimääräisten toimihenkilöiden palkkaus	26
Ulkomaiset selvitystilat	17	Eläkkeet ja avustukset	26
Remburssit	17	Haarakonttorien valvojat	26
Pankin tilinpäätös	18	Pankkivaltuusmiehet ja tilintarkastajat	27

Suomen talouselämä vuonna 1948.

Kulunut vuosi, neljäs sotatapahtumien päättymisestä, merkitsi askelta eteenpäin niiden vaikeuksien voittamiseksi, jotka olivat sotien perintönä, ja talouselämän tasa-painon palauttamiseksi. Teollisuustuotanto edistyi, maataloudesta saatiin parempi sato kuin moniin vuosiin ja ulkomaankauppa vilkastui, mikä kaikki edisti elintarviketilanteen paranemista ja tavaroiden saantia markkinoille. Tämän johdosta voitiin toisaalta lisätä annoksia, toisaalta vapauttaa erinäisiä tavaroita säännöstelystä. Kertomusvuoden jälkipuoliskolla vientimarkkinat kuitenkin heikkenivät Amerikan Yhdysvaltojen suhdanteiden muuttumisen johdosta aiheuttaen metsätöiden ja puunjalostusteollisuuden erällä aloilla nousun pysähtymistä, jopa osittaista taantumista. Työmarkkinat, joilla vielä kertomusvuoden alkaessa vallitsi täys-, jopa ylityöllisyys, huononivat, ja vähäistä työttömyyttä alkoi ilmetä vaatién valtion toimenpiteitä. Tästä syystä, ja kun palkat syksyllä 1947 oli sidottu hintaindeksiin, työmarkkinat olivat paljon rauhallisemmat kuin edellisinä vuosina. Vakaantumista ilmeni myös hintakehityksessä. Alkuvuodesta tapahtui tosin vielä nousua, mutta sekin oli suhteellisen hidasta, ja kesällä tapahtuneen käänteen jälkeen hintaindeksit osoittivat säännöllistä, joskin hidasta laskua. Rahamarkkinat pysyivät edelleen kireinä, sillä pääomien kysyntä oli suuri eikä säästö pääomien kerääntymisen luottolaitoksiin riittänyt sitä tyydyttämään. Sen jälkeen kun sekä otettiin antolainauskorkoja alkuvuodesta oli korotettu ja kun oloissa ilmeni mieliä rauhoittavaa vakaantumista, rahamarkkinoilla kuitenkin näkyi kevenemisen merkkejä, mutta todella keveiksi rahamarkkinat eivät päässeet kehittymään, kun sijoitustarve jatkuvasti on hyvin suuri.

Sotakorvaukset.

Sotakorvausten suorittamiseen tarvittavien erilaisten, tarkoin määriteltyjen tava-

roiden valmistaminen oli kertomusvuonna, niinkuin edellisinäkin sotaa seuranneina vuosina, Suomen talouselämälle erittäin raskas taakka. Suuriarvoinen oli siksi Neuvostoliiton tekemä päätös, että heinäkuun 1 päivänä 1948 vielä suorittamatta oleva sotakorvausvelka oli alennettava puoleen. Koko alkuperäisestä sotakorvauksesta, joka nousi 300 milj. dollariin, oli mainittuna hetkenä jäljellä 147.0 milj. dollaria, joten suoritusvelvollisuudesta täten poistettiin 73.5 milj. dollaria eli 24.5 % alkuperäisestä määrästä. Seuraavasta asetelmasta näkyy, paljonko eri tavararyhmiin luettavia tavaroita oli toimitettu heinäkuun 1 päivään 1948 mennessä ja paljonko on sopimuksen mukaan vielä toimitettava ennen syyskuun 19 päivää 1952, jolloin sotakorvauksen pitää olla lopullisesti selvitetty (milj. dollaria).

	Toimitukset 19/9 1944- 30/6 1948	Toimitettava 1/7 1948- 19/9 1952	Vapautetut tavarat
Koneet ja laitteet	37.6	33.2	29.2
Kaapelituotteet ..	12.9	0.0	11.0
Vanhat laivat ...	13.9	—	—
Uudet laivat	25.9	39.3	—
Paperituotteet ...	34.2	0.7	17.5
Puutavaratuotteet	27.9	0.0	15.1
Vapaat toimitukset	0.6	0.3	0.7
Yhteensä	153.0	73.5	73.5

Vuonna 1948 toimitettiin kauppatilaston mukaan sotakorvauksia 11,546 milj. markan arvosta vastaten 10,405 miljoonaa edellisenä vuonna. Virallisen dollarikurssin mukaan tämä vastasi 84.9 milj. dollaria. Sotakorvaustavarain tärkeimpien ryhmien viennistä on kauppatilaston mukaan syytä mainita seuraavaa. Puuhioketta vietiin 13,300 tonnia vastaten 22,900 tonnia vuonna 1947, selluloosaa 35,600 vastaten 74,200 tonnia, pahvia ja kartonkia 5,000 vastaten 9,300 tonnia, paperia 8,400 vas-

taten 14,200 tonnia, kuparia 2,400 vastaten 4,800 tonnia, mutta aluksia 73 vastaten 66 ja koneita, sähkökoneita ym. 29,000 tonnia vastaten 25,800 tonnia edellisenä vuonna.

Teollisuus.

Kertomusvuoden alkupuolella jatkui teollisuustoiminnan laajenemista, mutta syyspuolella alkoi ilmetä eräitä nousun pysähtymisen ja taantumisen merkkejä. Tehytien arviolaskelmien mukaan teollisuustuotannon volyymi vuoden alkupuoliskolla ylitti ennen sotaa saavutetun tason, mutta kolmannella neljänneksellä se aleni viitisen prosenttia pysyen kuitenkin viidenneksen suurempana kuin edellisenä vuonna ja suunnilleen vuoden 1938 tasolla.

Vientiteollisuus, jonka tuotantovolyyymi Unitaksen indeksin mukaan vuonna 1947 keskimäärin oli 78 pistettä (1935=100), saavutti huhtikuussa tähänastisen sodanjälkeisen huipun 101 pistettä, mutta on sen jälkeen jonkin verran alentunut. Keskiindeksi oli vuoden alkupuoliskolla 90, mutta kolmannella neljänneksellä se aleni 87 pisteeseen, kun se vuotta aikaisemmin oli ollut 76 pistettä. Vientiteollisuuden eri haarojen nousu sotien jälkeen on ollut erilainen; kuitenkin on kaikille yhteistä, että tuotanto kuluneena vuonna on ollut suurempi kuin vuonna 1947 ja että kolmas neljännes merkitsee takaiskua. Vaneriteollisuudessa nousu on ollut voimakkain: kertomusvuoden alkupuoliskolla tuotanto oli 121 pistettä, mutta aleni sitten 102 pisteeseen vuoden kolmannella neljänneksellä. Paperiteollisuustuotteiden tuotanto saavutti vuoden alkupuolella keskimäärän 96 pistettä aletakseen sitten 84 pisteeseen, mutta saateollisuuden tuotanto ei edes toisen, edullisimman neljänneksen aikana noussut 77 pistettä korkeammalle ja oli kolmantena neljänneksenä vain 74 pistettä. Tämä kolmannella neljänneksellä ilmenevä aleneva suunta on osaksi tavallista kausivaihtelua, mutta osaksi vientisuhdanteiden huononeminen on sen aiheuttajana.

Kotimarkkinateollisuuden tuotantovolyyminä ei ole saatavissa täsmällisiä tietoja. Arviolaskelmien mukaan se kertomusvuoden alkupuoliskolla oli noin kolmannesta suurempi kuin edellisenä vuonna ja neljänneistä suurempi kuin ennen sotia. Kolmas neljännes oli jonkin verran heikompi: tuo-

tantovolyymin nousun lasketaan olleen edellisen vuoden vastaavasta neljänneksestä noin 20 %, ja verrattuna sodanedellisen ajan huippusaavutukseen vuonna 1938 se oli jonkin verran silloista suurempi. Nousu oli suurin kutoma-, nahka- ja rakennusaineteollisuudessa, muissa jonkin verran pienempi.

Rakennustoiminta oli edelleen pääasiallisesti keskitetty maaseudulle, suurelta osalta sikäläisen siirtoväestön asuin- ja talousrakennusten valmistamiseen. Monikerroksisten kivitalojen pystyttämiseen tarvittavista rakennusaineista oli edelleen puutetta. Sitäpaitsi tämä rakennustoiminta kärsi rahoitusvaikeuksista rahamarkkinoiden kireyden johdosta.

Rakennuslupia myönnettiin 24.3 milj. m³:lle erilaisia rakennuksia. Tästä määrästä on 70—80 % valmistunut, mutta varmoja tietoja on vain 14.9 milj. m³:sta, mikä jakaantui siten, että valmistuneita puurakennuksia oli 12.3 milj. m³ ja kivirakennuksia 2.6 milj. m³. Valmistuneista rakennuksista 5.7 milj. m³ oli asuinrakennuksia, 7.0 milj. m³ maatalousrakennuksia ja 2.2 milj. m³ muita rakennuksia. Ainoastaan 2.0 milj. m³ sijaitsi kaupungeissa ja kauppaloissa, valtava pääosa, 12.9 milj. m³, maaseudulla.

Maanhankintalain mukaisia rakennuksia valmistui, Pohjois-Suomea mukaan lukematta, vuoden varrella 22,340 rakennusta, minkä ohella 14,694 rakennusta vuoden päättyessä oli rakenteilla. Pohjois-Suomen jälleenrakentaminen alkaa pääosiltaan olla valmis. Kertomusvuonna valmistui siellä 2,008 rakennusta, kun taas 2,051 vielä oli rakenteilla vuodenvaihteessa; näihin lukuihin sisältyvät myös maanhankintalain mukaiset työt.

Rakennustoiminnan vilkkautta kuvaa osaltaan se tosiasia, että sementin valmistus kohosi 527,000 tonniin vastaten 421,000 tonnia edellisenä vuonna. Sementin tuotanto oli siten suurempi kuin minään vuonna ennen sotia, saati niiden jälkeen.

Maa- ja metsätalous.

Maatalouden alalla on vähitellen saatu ainakin pahimmat sodanaikaiset rappiot poistetuiksi. Kun kertomusvuonna voitiin jakaa runsaasti lannoitteita ja kun sääsuhteet suurimmassa osassa maata olivat edul-

liset, saatiin parempi sato kuin ainoanaakaan vuonna sitten sotien puhkeamisen. Vain Pohjois-Suomi kärsi hallojen takia vaikeasta kadosta. Tärkeimpien viljelyskasvien sadosta on ennakkotietojen mukaan mainittava, että vehnää saatiin 266,200 tonnia vastaten 196,000 edellisenä vuonna, ruista 199,500 vastaten 195,500 tonnia, ohraa 214,400 vastaten 159,900 tonnia, kauraa 624,400 vastaten 431,200 tonnia, perunoita 1,955,000 vastaten 1,113,700 tonnia, sokerijuurikkaita 177,500 vastaten 80,200 tonnia, lanttuja ym. juureksia 659,900 vastaten 410,500 tonnia sekä peltoheinää 2,425,000 tonnia vastaten 1,720,100 tonnia. Kaiken kaikkiaan sadon on arvioitu vastanneen 3,267 milj. rehuyksikköä, kun vastaava tulos vuonna 1947 oli vain 2,331 miljoonaa, joten lisäys oli 40 %. Näin huomattavasta noususta huolimatta sato kuitenkin oli noin 15 % pienempi kuin vuosina 1936—38 keskimäärin.

Karjakanta supistui melkoisesti talvella 1947—48 edellisen vuoden heikon rehusadon johdosta. Lehmäluku oli siten maaliskuussa 1948 vain 1,003,000 oltuaan vuotta aikaisemmin 71,000 suurempi ja ennen sotia runsaasti kolmannesta suurempi. Aivan samalla tavalla hiehojen ja nuoren karjan luku väheni edellisestä vuodesta lähes 10 %. Sikakantaan nähden kehitys niinkään oli aleneva, ja puheena olevana ajankohtana sekin oli pienempi kuin ennen sotia. Lihan vapauttaminen on kuitenkin saanut aikaan käänteen karjojen kehityksessä, ja näin alkanutta nousua on viime kesän edullinen rehusato ollut omansa edistämään; tilastoa tästä uusimmasta kehityksestä ei kuitenkaan vielä ole olemassa. Tunnettua on kuitenkin, että varsinkin sikakanta on voimakkaasti lisääntynyt. Kanakanta oli jo maaliskuussa 1948 noussut kolmanneksella edellisestä vuodesta ja kohonnut lähes kahteen miljoonaan. Hyvän rehusadon ansioksi on luettava maitotuotannon huomattava nousu. Etenkin lihan ja kananmunien sekä perunan hintojen jyrkkä aleneminen niiden saavuttamalta huipputasolta oli kuitenkin omansa heikentämään maatalouden kannattavuutta.

Metsätöiden tavoitteena hakkuukautena 1947—48 oli 45 milj. m³, mutta siitä saavutettiin vain 34.5 milj. m³. Tästä oli järeätä lehti- ja havupuuta 8.8 milj. luovutus-m³ vastaten 15.4 milj. m³ vuonna 1947.

Pyöreätä puutavaraa saatiin hakatuksi 15.2 milj. pino-m³ eli melkein saman verran kuin edellisenä vuonna, mutta polttopuita hakattiin vain 10.5 milj. pino-m³ vastaten 16.2 milj. m³ edellisenä vuonna. Täten syntyi melkoinen vajuus sekä järeän puun että polttopuun kohdalla. Kun vuoden varrella saatiin maahan runsaasti kivihiiltä ja koksia, ei syntynyt minkäänlaista puutetta polttoaineista, päinvastoin ilmeni pulaa halokovarastojen käyttämisestä. Hakkuukaudeksi 1948—49 ei asetettu määrättyä tavoitetta. Kun ei saatu aikaan sopimusta metsän hinnoista, lykkääntyivät metsätyöt. Pitkin syksyä oli metsätöissä jonkin verran vähemmän väkeä kuin edellisenä vuonna. Joulukuussa metsätöissä kaikkiaan oli 115,000 henkeä vastaten 130,000 henkeä vuotta aikaisemmin. Kertomusvuoden loppupuolen mennessä saatiin hakatuksi noin 14 milj. m³ vastaten 13.5 milj. m³ edellisenä syyskautena. Ajot sujuivat normaalisesti vain Pohjois-Suomessa mutta muissa osissa maata heikosti lumen puutteen ja soiden jäätymättömyyden takia.

Työmarkkinat.

Kertomusvuoden alkaessa vallitsi työmarkkinoilla täys-, jopa ylityöllisyys, ja monilla aloilla oli työvoimasta puutetta. Vuoden varrella työmarkkinat kuitenkin ovat huonontuneet ja on ilmennyt alkavaa työttömyyttä. Tämä johtui osaksi samalaisista kausiluontoisista syistä, jotka ennen sotia melko säännöllisesti aiheuttivat ns. talvityöttömyyttä. Vientimarkkinoiden heikkeneminen sekä kausiluontoista jyrkempi rakennustoiminnan supistuminen olivat omansa tällaista käännettä kärjistämään. Samaan suuntaan vaikuttivat rahamarkkinoiden kireydestä johtuvat rahoitusvaikeudet. Kertomusvuoden päättyessä oli työttömyyskortistoissa kaikkiaan 12,500 työttöntä. Näistä oli noin 7,500 sijoitettu asianomaisten kuntien tai valtion järjestämille työmaille, ja kun vuoden viimeisellä viikolla uusia työttömyysilmoituksia oli saapunut noin 5,000, ei näille vielä ollut ehditty järjestää varatöitä. On myös otettava huomioon, että viralliset työttömyysnumerot antavat liioitellun kuvan työttömyydestä, koska ei ole otettu tarkoin lukuun vapaita työmarkkinoilla vielä tarjona olevia työmahdollisuuksia.

Työmarkkinat olivat kertomusvuonna tuntuvasti rauhallisemmat kuin edellisinä vuosina. Tärkeänä syynä tähän oli syksyllä 1947 aikaan saatu palkkajärjestely hintaindeksiin sidottuine palkkoineen. Hintaindeksin nousun johdosta palkkannauttijat kahdesti saivat 5½ %:n (valtion virkamiehet ym. 5 %:n) palkankorotuksen, mutta hintojen siltämuuten alettua laskea eivät palkat loppuvuodesta enää nousseet; tämä oli jossain määrin omansa aiheuttamaan uutta palkkaliikehtimistä.

Ulkomaankauppa.

Vienti ja varsinkin tuonti laajenivat edelleen kertomusvuoden aikana. Markkamääräisesti kumpikin oli suurempi kuin milloinkaan aikaisemmin ja myös volyymitaan ne ylittivät sotavuosien ja niiden jälkeisen ajan saavutukset. Ulkomaankaupan kokonaisarvo nousi, kun ei sotakorvaustavarain enempää kuin ns. saksalaistavarain vientiä oteta huomioon, 121,692 milj. markkaan, joten lisäys edellisestä vuodesta oli 31,525 miljoonaa vastaten melkein 35 %. Tähän lisäykseen vaikutti, volyymin laajenemisen ohella, se, että sekä viennin että tuonnin hintataso keskimäärin oli korkeampi kuin edellisellä vuonna.

Varsinainen kaupallinen vienti oli arvoltaan 55,253 milj. markkaa vastaten 43,196 miljoonaa edellisellä vuonna. Lisäys, 28 %, johtui ensi sijassa siitä, että hinnat keskimäärin olivat 18 % korkeammat kuin edellisellä vuonna; volyymin lisäys oli sitä vastoin vähäinen, ja se jäikin kaikkiaan alle kahden kolmanneksen normaalivuoden 1935 viennistä. Huomattava on edelleen, että vientihintojen nousu varsinaisesti tapahtui alkupuolella vuotta pysähtyen sitten melkein kokonaan. Vientivolyyymissa oli syksyllä havaittavissa jopa pientä taantumista. Kuitenkin voidaan todeta, että vientimarkkinoilla tapahtunut melko selvä suhdannemuutos verraten vähän tuli näkyviin kertomusvuoden vientiluvuista. — Varsinaisen kaupallisen viennin lisäksi on huomattava saksalaissaataviin perustuvien sitoumusten suorittamiseksi Neuvostoliitolle tapahtunut vienti arvoltaan 1,253 milj. markkaa, sekä sotakorvaustavaroiden vienti, arvoltaan 11,546 miljoonaa. Kokonaisviennin

arvo oli siten 68,052 milj. markkaa vastaten 55,633 miljoonaa edellisellä vuonna.

Tuonnin kokonaisarvo kohosi tuntuvasti voimakkaammin kuin viennin. Se oli näet kertomusvuonna 66,439 milj. markkaa vastaten 46,971 miljoonaa vuonna 1947. Lisäys oli siten 19,468 milj. markkaa vastaten 41 %. Tämä huomattava lisäys johtui pieneltä osalta keskimääräisen hintatason ko- hoamisesta noin 9 %, mutta pääasiallisesti tuodun tavaramäärän laajenemisesta noin 30 %. Tuonnin volyymi oli siten viidenneksen suurempi kuin vuoden 1935 tuonti ja enemmän kuin kymmenen kertaa niin suuri kuin vuonna 1945, jolloin tuonti oli pienimmillään.

Kun ainoastaan varsinainen kaupallinen vienti otetaan huomioon, oli kertomusvuoden kauppataase erittäin passiivinen: tuontienemmyyttä oli 11,186 milj. markkaa. Edellisellä vuonna vastaava tuontienemmyys oli ollut paljon pienempi, 3,775 milj. markkaa. Jos taas vertaa toisiinsa tuontia ja koko vientiä, vastikkeeton vienti siis mukaan luettuna, oli jälkimmäinen 1,614 miljoonaa edellisestä suurempi.

Pääryhmittäin tuonti jakaantui siten, että raaka-aineita tuotiin 32,242 milj. markan arvosta vastaten 48.5 % tuonnista. Toisella sijalla oli ravinto- ja nautintoainien tuonti, arvoltaan 13,199 milj. markkaa eli 19.9 %, sekä kolmannella sijalla koneiden ja kuljetusneuvojen tuonti, 12,713 miljoonaa vastaten 19.1 % tuonnin kokonaisarvosta. Viimeisellä sijalla olivat „muut kulutustavarat”, joita tuotiin 8,285 milj. markan arvosta vastaten 12.5 %. Verrattuna edelliseen vuoteen kaikkiin ryhmiin kuuluvien tavaroiden tuonti oli vilkastunut lisäyksen ollessa suhteellisesti suurin viimeisen ryhmän kohdalla. Kansanhuollon ja tuotantotoiminnan kannalta tärkeimpiä tavaroita saatiin maahan melkoista runsaammin kuin edellisinä vuosina; niinpä voidaan todeta sodanaikaisen ja -jälkeisen tavarapulan huomattavasti vähentyneen. Useita tavaralajeja tuotiin yhtä paljon kuin ennen sotia, mutta toisia, vähemmän tarpeelliseksi katsottuja, ei vielä päästetty maahan tai annettiin tuontilisenssejä vain rajoitetussa mitassa.

Kaupallinen vienti, johon virallinen kauppatilasto sisällyttää ns. saksalaistavarain viennin mutta ei sotakorvaustavaroita,

jakaantui neljään pääryhmään siten, että ensimmäisellä sijalla olivat paperiteollisuustuotteet, arvoltaan 28,939 milj. markkaa vastaten runsaasti puolta eli 51.2 % viennistä, kun puutavarat ovat jääneet toiselle sijalle 23,797 milj. markkaan eli 42.1 %:iin. Kummankin ryhmän vientiarvo oli melkoista suurempi kuin edellisellä vuonna, mutta volyymitaan ne vielä ovat paljon jäljessä sodanedellisestä viennistä. „Muiden tavaroiden” vienti on suorastaan vähentynyt, se oli vain 3,714 milj. markkaa eli ainoastaan 6.6 %. Maataloustuotteiden vienti, jolla ennen sotia oli melkoinen merkitys, on edelleen melkein olematon.

Useita tärkeitä vientitavaroita saatiin viedyksi enemmän kuin vuonna 1947, osaksi sen johdosta, että sotakorvausvelvollisuutta helpotettiin. Siten vietiin sahataravaroita 470,000 vastaten 416,000 standarttia edellisellä vuonna, puuhioketta 97,100 tonnia vastaten 65,100 tonnia, sulfiittiseluloosaa 371,400 vastaten 289,700 tonnia, sulfaattiseluloosaa 331,000 vastaten 278,500 tonnia, pahvia 71,900 vastaten 58,000 tonnia, sanomalehtipaperia 288,800 vastaten 246,400 tonnia, takkirautaa ja ferrolejeerinkejä 11,500 vastaten 7,300 tonnia ja kuparia 5,400 vastaten 4,400 tonnia. Mutta toisiin tavaroihin nähden vienti ei enää kasvanut osoittaen syksyllä jopa vähene- mistä, ja eräiden tavaroiden kohdalla kokonaisvientikin taantui; sellaisia olivat mm. kartonki, painopaperi, käärepaperi, tapetipaperi sekä pahvi- ja paperiteokset. — Sotakorvaustavarain viennistä, joka ei sisälly tässä esitettuihin lukuihin, on puhuttu aikaisemmin.

Kotimaankauppa.

Tuotannon lisääntyessä ja tuonnin laajentuessa sotien aiheuttama tavarantuete alkoi väistyä. Näin ollen myös kotimaisen kaupan välittämä tavaramäärä lisääntyi huomattavasti. Tukku- ja rautakauppojen, osuustoiminnallisten keskusliikkeiden sekä Kesko Oy:n yhteenlaskettu myynti nousi siten kertomusvuonna 107.7 miljardiin markkaan vastaten 62.8 miljardia edellisellä vuonna. Lisäys oli siten noin 72 %. Kun tukkuhintaindeksi oli noin 32 % korkeampi kuin edellisellä vuonna, voidaan arvioida

tukkukaupan välittämän tavaramäärän lisääntyneen noin 30 %.

Liikenne.

Laivaliikenne ulkomaisiin satamiin vilkastui huomattavasti, mikä oli luonnollinen seuraus kauppavaihdon laajenemisesta. Lähteneiden laivojen luku oli kertomusvuonna 5,280 vastaten 3,989 edellisellä vuonna, ja niiden vetomäärä oli 4,081,000 nettorekisteritonnia vastaten 3,493,000 tonnia edellisellä vuonna. Vetomäärän lisäys oli niin ollen noin 17 %. Suomen satamien kautta vietiin noin 4 milj. tonnia ja tuotiin noin 4.6 milj. tonnia tavaroita, mikä merkitsi kokonaistavaramäärän nousua 17 % vuodesta 1947. — Suomen kauppalavasto lisääntyi kertomusvuonna jonkin verran, mutta paljon hitaammassa tahdissa kuin edellisinä vuosina. Uudet laivat on enimmäkseen ostettu ulkomailta, vain jokin pienekö alus on valmistettu kotimaassa. Kauppalavasto lisääntyi noin 30,000 tonnilla, ja siihen kuului kertomusvuoden päättyessä 653 laivaa yhteenlasketun vetomäärän noustessa 520,000 tonniin. Näistä käytettiin ulkomaisessa merenkulussa 200 laivaa, vetomäärältään 457,000 tonnia. Näin ollen kauppalavasto vielä on huomattavasti, noin 37 %, pienempi kuin ennen sotia. Valitettavasti laivat sitäpaitsi nyt keskimäärin ovat vanhempia ja heikompia kuin silloin.

Rautatielaitos ei ole voinut saada käytettäväkseen niitä suuria pääomia, joita rakennusten, linjojen ja kaluston saattaminen hyvään kuntoon olisi edellyttänyt. Pahimmat puutteet saatiin kuitenkin korjatuksi ja liikkuvaa kalustoa hiukan lisätyksi. Henkilöliikenne väheni tuntuvasti, kun siirtoväestö suurimmalta osalta on asettunut uusille sijoituspaikkakunnilleen ja kun kaupunkilaisväestö elintarviketilanteen parantamista ei enää tee niin laajoja hankintamatkoja maaseudulle. Matkustajien luku oli tammi—marraskuussa 41.8 milj. henkeä eli noin 18 % vähemmän kuin edellisellä vuonna. Rautateiden kuljettama tavaramäärä sitä vastoin pysyi suunnilleen entisellä tasolla nousten noin 2 %.

Aufoliikenne vilkastui nopeasti bensiinin saannin helpottuessa tuonnin lisääntyä. Vaikka myös autoja tuotiin maahan enem-

män kuin edellisinä vuosina, oli autokanta pääosaltaan vanhaa ja kulunutta, uudistamista kaipaavaa. Liikkeessä olevien autojen luku oli kertomusvuoden lopussa 49,100, josta 24,400 kuorma-autoa ja 2,455 linja-autoa.

Raha- ja pääomamarkkinat.

Rahamarkkinoilla vallitsi kertomusvuoden alkupuolella sama kireys kuin edellisnäkin vuosina. Syynä oli toisaalta jatkuvasti vilkas luotonkysyntä, toisaalta pääomien hidas kerääntyminen luottolaitoksiin. Suuri luontotarve oli luonnollinen seuraus talouselämän vilkastumisesta sekä palkkojen, hintojen ym. kustannusten noususta, samalla kun raskas verotus ehkäisi uusien pääomien muodostumista liikeyrityksissä itsessään. Jälleenrakennustoiminnan investoinnit, joihin liittyi pako realiomaisuuteen ja sen aiheuttama investoimishalu, kiihdyttivät puolestaan luotonkysyntää. Toiselta puolen inflaation jatkumisen aiheuttama epäluottamus markan tulevaisuuteen yhdessä raskaan verotuksen kanssa, kun samalla tavaroiden saannin paraneminen lisäsi ostohalua, vähensivät kansalaisten säästämishalua. Kertomusvuoden varrella tapahtui tässä suhteessa kuitenkin muutos. Korkokannan nostaminen, josta enemmän edempänä, oli omansa elvyttämään säästämishalua ja rajoittamaan luotonkysyntää investointitarkoituksiin, varsinkin kun hintatason nousun pysähtyminen ja eduskuntavaalien tulos lisäsivät kansalaisten luottamusta tulevaisuuteen. Siten voidaankin todeta rahamarkkinoilla ilmenneen paranemisen merkkejä jo huhtikuusta alkaen ja kesällä tapahtuneen selvän käänteen kohti kevenemistä kuitenkin siten, että kireys ei suinkaan vielä ollut lauennut.

Liikepankkien ottolainaus yleisöltä lisääntyi kertomusvuonna kaikkiaan 6,310 milj. markkaa eli melkein saman verran kuin vuonna 1947, jolloin vastaava lisäys oli 6,477 miljoonaa. Mutta kun jälkimmäisenä vuonna lisäyksen pääosa, 4,059 milj. markkaa, tuli shekkitilien ja pienempi osa, 2,418 miljoonaa, talletustilien hyväksi, oli suhde kertomusvuonna päinvastainen, talletustilit lisääntyivät 4,486 miljoonaa ja shekkitilit vain 1,823 milj. markkaa, mikä lähinnä on katsottava talletustilien koronkorotuksen seuraukseksi ja osoitukseksi

mielten rauhoittumisesta. Huomattava on myös, että talletustilit tammi—maaliskuussa 1948 lisääntyivät vain 778 miljoonaa vastaten 1,210 milj. markkaa edellisellä vuonna, kun taas niiden lisäys huhti—joulukuussa oli 3,709 milj. markkaa, vastaten vain 1,208 miljoonaa edellisellä vuonna.

Liikepankkien luotonotto muilta luottolaitoksilta, lähinnä säästöpankeilta, joka vuonna 1947 lisääntyi 2,430 milj. markkaa, on kuluneena vuonna päinvastoin vähentynyt 521 milj. markkaa. Näin ollen liikepankkien koko luotonotto lisääntyi 5,789 milj. markkaa kohoten kertomusvuoden lopussa 50,125 miljoonaa. Vuoden suhteellinen lisäys, 13 %, oli siten tuntuvasti pienempi kuin edellisellä vuonna, jolloin se oli 25 %, mutta toiselta puolen runsas verrattuna sitä edelliseen vuoteen.

Liikepankkien luotonanto talouselämälle (ja muille luottolaitoksille) lisääntyi kertomusvuonna kaikkiaan 8,798 milj. markkaa, siis melkein saman verran kuin edelliselläkin vuonna, jolloin lisäys oli 8,130 miljoonaa, mutta lisäys oli pienempi kuin vuonna 1946. Tätä vertailua tehtäessä on muistettava, että luotonanto aivan tilapäisistä syistä supistui joulukuun lopussa 1947, joten todellisuudessa voi sanoa, että luotonannon kasvu kertomusvuonna oli pienempi kuin edellisinä vuosina.

Kun luotonanto kuitenkin lisääntyi enemmän kuin luotonotto, oli liikepankkien pakko pyrkiä tasapainottamaan asemaansa muilla keinoilla. Samaten kuin edellisellä vuonna ne kertomusvuonnakin vähensivät obligaatiotarkoituksiin, sikäli kuin obligaatioiden lunastaminen teki sen mahdolliseksi. Mainitun salkun kirjattu arvo aleni siten 1,264 milj. markkaa, joten se nyt on enää 4,157 miljoonaa oltuaan vielä muutama vuosi sitten päälle 10 miljardia markkaa. Kassavarat, jotka vuoden 1947 päättyessä tilapäisistä syistä olivat paisuneet 6,280 milj. markkaan, saivat supistua 3,933 miljoonaa. Kaikesta huolimatta liikepankit eivät koko vuotena tulleet toimeen ilman rediskonttauksia. Näiden määrä, joka kertomusvuoden alkaessa oli 3,502 milj. markkaa, nousi toukokuussa 4,441 miljoonaa painuakseen syksyllä aivan vähiin. Vuoden viimeisenä päivänä liikepankeilla taas oli rediskonttauksia 1,533 milj. markkaa, joten niiden määrä oli 1,969 miljoonaa pienempi kuin vuotta aikaisemmin.

Liikepankkien maksusuhde ulkomaihin kehittyi selvästi tuontienemmyyden merkeissä. Sekä ulkomaiset saatavat että vastaavat velat vähenivät, jälkimmäiset kuitenkin paljon jyrkemmin, niin että kun liikepankeilla kertomusvuoden alkaessa oli 1,137 milj. markan nettosaatava ulkomailta, tämä kertomusvuoden viimeisenä päivänä oli supistunut 107 miljoonaa.

Muiden luottolaitosten ottolainausliike kehittyi samoissa merkeissä kuin liikepankkien: aluksi hitaampaa, sitten voimakkaampaa nousua kuin edellisellä vuonna. Kertomusvuoden koko lisäys oli 9,087 milj. markkaa eli runsaasti 19 %, kun vastaava lisäys oli ollut 8,919 miljoonaa eli noin 23 % vuonna 1947, mutta vain 5,465 miljoonaa eli 16 % vuonna 1946. Luotonanto oli runsas, mikä näkyy siittäkin, että näiden luottolaitosten muihin luottolaitoksiin sijoittamat varat supistuivat 521 milj. markkaa.

Suomen Pankin luotonannosta on tehty selkoa tämän kertomuksen toisessa osassa.

Pääomamarkkinat olivat erittäin hiljaiset. Obligaatioita eivät yksityiset kansalaiset enempää kuin luottolaitokset harrastaneet koettaen vapautua entisistäkin obligaatioistaan sitä myöten kuin nämä joutuivat lunastettaviksi. Näissä oloissa ei uusia obligaatiolainoja lainkaan laskettu markkinoille. Eräitä uusia obligaatiolainoja tosin rekisteröitiin, mutta niiden obligaatiot jäivät lainan järjestäjään, enimmäkseen Kansaneläkelaitoksen mutta myös parin luottolaitoksen omaan salkkuun, joten todellisuudessa oli kysymys suoranaista luotonannosta. Näitä obligaatiolainoja saivat Oulun kaupunki 160 milj. markkaa, Rauma-Raaha Oy. 525 miljoonaa, A. Ahlström Oy. 550 miljoonaa, Veitsiluoto Oy. 100 miljoonaa sekä Imatran Voima Oy. 1,000 miljoonaa, Tyrvään Voima Oy. 70 miljoonaa, Pohjolan Voima Oy. 75 miljoonaa ja Oy. Mankala Ab. 155 miljoonaa, yhteensä 2,635 milj. markkaa. Korko oli osaksi 5 3/4—6 %, osaksi Suomen Pankin diskonttokoron tai suurpankkien talletuskoron mukaan vaihteleva. Valtion eräiden lainojen — pääasiallisesti III säästöpankkilainan — obligaatioita myytiin 2,176 milj. markan arvosta, enimmäkseen valtion omille rahastoille, mutta toiselta puolen kuuletettiin valtion kotimaisia lainoja 4,343 milj. markan arvosta, korvauslainoja lukuun otta-

matta, joiden liikkeessä oleva määrä väheni 1,596 milj. markkaa.

Yleisön haluttomuus tai kyvyttömyys sijoittaa varoja osakkeisiin ilmenee parhaiten osakekurssien jyrkästä alenemisestä. Osakekurssien indeksi, joka joulukuussa 1947 oli 336 pistettä (1935=100), aleni siten 228 pisteeseen joulukuussa 1948. Lasku oli erityisen voimakas teollisuusosakkeiden kohdalla, nimittäin 423 pisteestä 259 pisteeseen; pankkiosakkeiden kohdalla lasku oli paljon vähäisempi, 104 pisteestä 94 pisteeseen, mutta niinpä näiden taso jo on melkoisesti alapuolella sodanedellisen tason. Tämä lasku oli osaksi seurausta korkotason noususta, jonka jälkeen osakkeista saatavat osingot ovat entistä epäedullisemmat verrattuina esim. talletuskorkoon. Arvopaperipörssin vaihto oli suunnilleen sama kuin edellisellä vuonna, nimittäin 1,276 vastaten 1,249 milj. markkaa. Varsinaisten osakkeiden myynti oli tuntuvasti pienempi, kaikkiaan 575 milj. markkaa vastaten 705 miljoonaa edellisellä vuonna. Sen sijaan suosituimman paperin, II korvauslainan indeksiehtoisten obligaatioiden, vaihto pörssissä lisääntyi 338 miljoonasta 520 milj. markkaan. Huomattava osa vaihdosta, 153 milj. markkaa, tuli myös Holding-yhtymän osuustodistusten osalle.

Se pääomansijoitus, joka tulee näkyviin uusien osakeyhtiöiden perustamisena, oli kertomusvuonna huomattavan vilkas. Uusia osakeyhtiöitä perustettiin 1,316 1,679 milj. markan osakepääomalla, kun edellisen vuoden vastaavat luvut olivat vain 955 osakeyhtiötä ja 749 milj. markkaa. Pääomakorotuksia tapahtui erittäin runsaasti, kaikkiaan 4,291 milj. markan arvosta vastaten 2,740 miljoonaa edellisellä vuonna. Melkoinen osa näistä ei kuitenkaan tuonut talouselämälle uutta pääomaa, ne kun olivat inflaation aiheuttamia ilmaisia osakeanteja.

Korkotaso.

Vuonna 1947 alkanut korkotason nousu jatkui kertomusvuonna. Sen jälkeen kun Suomen Pankki, niinkuin edempänä osoitetaan, helmikuun alussa oli nostanut korkomääräänsä 2 % lähinnä vähentääkseen investoimiskiihkoa ja tukeakseen inflaation vastustamiseen tähtäävää politiikkaa, rahalaitosten yhteinen korkolautakunta saman

kuun 9 päivänä päätti nostaa talletuskorkoja 2 %, joten ne eri ryhmiin kuuluvien luottolaitosten kohdalla nousivat 6, 6 ¼ ja 6 ½ %:iin, sekä määräsi shekkitalien koron 2 %:ksi kaikille. Edelleen päätettiin, että antolainauskorkoja saataisiin nostaa 2 ½ %, ensiluokkaisten kiinnityslainojen korko enintään 9 %:ksi. Korkomarginaali laajeni näin ollen ½ %, jotta varsinkin pienten luottolaitosten heikko kannattavuus parani. Kaikki luottolaitokset eivät käyttäneet hyväkseen sallittua koronkorotusta sen koko laajuudessa, vaan tyytyivät nostamaan antolainauskorkojaan jonkin verran vähemmän.

Korkotason muuttuminen tulee selvästi näkyviin liikepankkien keskikoroista. Antolainauksen keskikorko nousi näet 6.75 %:sta edellisen vuoden päättyessä 9.13 %:iin kertomusvuoden lopussa, samalla kun ottolainauksen keskikorko vastaavasti kohosi 2.32 %:sta 4.25 %:iin.

Maksutase ja pääomaliike.

Suomen ulkomaisen maksutaseen laskeamiseen vuodelta 1948 tarvittavia tietoja ei vielä ole käytettävissä mutta kuin pieneltä osalta, mutta kun maksutaseen tärkein ja vaihtelevin tekijä, nimittäin kauppataase, on tunnettu, on mahdollista luoda pääpiirteittäin luotettava kuva siitä. Tuontienemmys oli, kun ainoastaan varsinainen kaupallinen vienti otetaan huomioon, kertomusvuonna 11,190 milj. markkaa vastaten 3,770 milj. markan tuontienemmyyttä edellisenä vuonna. Tämän menoerän nousu merkitsee niin suurta muutosta maksutaseen rakenteessa, että muissa menoissa ja tuloissa tapahtuneet muutokset jäävät melkein vaille merkitystä. Todettakoon kuitenkin, että kauppalaivaston ansaitsemista rahdeista on arvioitu saadun tuloja maalemme 3,500 milj. markkaa eli 500 miljoonaa enemmän kuin vuonna 1947. Koska muut tekijät yleensä vaihtelevat suhteellisen vähän, ei tehdä suurta virhettä, jos edellytetään, että niiden yhteinen tulos on muuttumaton. Kun maksutase vuodelta 1947 osoitti 1,845 milj. markan menojen enemmyyttä, saadaan siis lopputulokseksi, että kertomusvuoden ulkomaisen maksutaseen menojen enemmisyys oli noin 8,700—8,800 milj. markkaa. Jos toisaalta otetaan huomioon, että maksutaseen tuloksi kirjan-

pidollisesti on luettava myös vastikkeeton vienti, toisin sanoen sotakorvaustavaroiden vienti, 11,546 milj. markkaa, ynnä ns. sak-salaissaatavien suorituksista johtuneet selvi-tykset, koko määrältään 1,953 milj. mark-kaa, saadaan tulokseksi, että maksutaseen tulot kirjanpidollisesti kertomusvuonna oli-vat noin 4,800 miljoonaa menoja suurem-mat. Tulos oli siten epäedullisempi kuin vuonna 1947, jolloin näin laskien syntyi 11,610 miljoonan tulojen enemmisyys.

Mitä tulee ulkomaiseen pääomaliikkeeseen, saatiin kertomusvuonna uutta luot-toa seuraavasti. Export-Import Bankin myöntämä puuvillaluotto korotettiin 10 milj. dollaria, minkä ohessa samalta pankilta saatiin toiset 10 milj. dollaria vientiteollisuuden koneistojen hankkimista varten. Edelleen saatiin Amerikasta ns. yksityisluottoa 1.0 milj. dollaria sekä Ar-gentiinasta 18.3 milj. dollariksi arvioitu toinen tuontiluotto. Neuvostoliitolta saatiin 5 milj. dollarin kuuden kuukauden kaup-paluotto, jota sittemmin pidennettiin toiset kuusi kuukautta. Näin saatua luottoa, yh-teismäärältään 39.3 milj. dollaria kun vii-meksi mainittu lyhytaikainen luotto jäte-tään syrjään, ei kuitenkaan ehditty koko-naisuudessaan käyttää, vaan nostettu määrä oli vain 10.7 milj. dollaria. Sen ohella käy-tettiin aikaisemmin, pääasiallisesti edellisenä vuonna, saatuja luottoja, kun eräs korjaus edellisen vuoden vastaaviin tietoihin otetaan huomioon, 36.4 milj. dollaria. Kaikkiaan käytettiin siten ulkomaista luottoa 47.1 milj. dollaria eli 6,435 milj. markan arvosta. Kun kuoletuksiin käytettiin 3,577 milj. markkaa ja Ranskan frangin kurssin muu-tokesta johtuva vähennys otetaan huomioon, oli pitkäaikaisten ja puolipitkien pääomien nettotuonti tasaluvuin 2,600 milj. markkaa. Toiselta puolelta lyhytaikaisten velkojen ja saatavien määrissä, jotka eräiltä osiltaan on laskettu uudistettujen periaatteiden mu-kaan, tapahtui huomattavia vähennyksiä, joiden kokonaistulos oli lähes 5,700 milj. markan huononeminen. Näin ollen on vel-kasuhde ulkomaihin kertomusvuoden ai-kana huonontunut noin 8.3 miljardia markkaa. Tämän vastapainoksi on kuiten-kin vielä otettava huomioon sotakorvaussi-toumusten pieneminen edellä jo maini-tulla, kertomusvuoden aikana tähän tarkoi-tukseen käytetyllä summalla, 11,546 milj. markalla.

Hintataso.

Vuonna 1947 tapahtuneen voimakkaan hintatason nousun jälkeen jatkui hintojen kohoamista, vaikka melkoista hitaampana, vielä kertomusvuoden alkupuolella. Heinä—elokuussa hintaindeksit saavuttivat huip-punsa, mutta sen jälkeen nousu pysähtyi ja indekseissä ilmeni lievää laskua. Tähän kehitykseen vaikuttivat erilaiset tekijät. Hintatason alentamiseksi valtion toimesta tuotiin ulkomailta lihaa ym. halpoja kulu-tustavaroita, jotka alensivat tšekäläistä hin-tatasoa. Samaan suuntaan vaikutti se tosi-asia, että tavaroiden saanti muutenkin pa-rani, niin että ilmeni ylitarjontaaakin, ja että kuluttavan yleisön rahanrunsaus alkoi muuttua rahapulaksi sekä että palkkojen nousu pysyi suhteellisen vähäisenä ja luot-tamus rahan arvon säilymiseen taas vahvistui.

Näissä oloissa elinkustannusindeksi nousi 785 pisteestä (1935=100) joulukuussa 1947 889 pisteeseen elokuussa 1948 painuakseen sitten 869 pisteeseen joulukuussa. Hinta-

tason nousu oli siten alkuvuodesta 13.2 % vastaten 29.9 % samoina kuukausina edel-lisenä vuonna, mutta sitten seurasi 2.2 %:n hintainlasku vastaten 18.8 %:n nousua edellisenä syyskautena. Siten elinkustan-nusindeksin nousu kertomusvuoden varrella kaikkiaan oli 10.7 %, so. pienempi kuin mi-nään aikaisempaan vuonna sotien jälkeen, kun se vuonna 1947 oli ollut 54.2 %. Tuk-kuhintaindeksiin mukaan kehitys oli saman-lainen: hintainnousu oli kaikkiaan 9.3 % vastaten 39.3 % edellisenä vuonna.

Hintojen kehityksessä ilmeni suuria eri-laisuuksia. Siten maataloustuotteiden tuk-kuhintaindeksi aleni 1,571 pisteestä joulu-kuussa 1947 1,269 pisteeseen kertomusvuo-den lopussa eli 19.2 %, kun metsätuottei-den indeksi nousi 1,386 pisteestä 1,522 pis-teeseen eli 9.8 % ja teollisuustuotteiden in-deksi vastaavasti 738 pisteestä 950 pistee-seen eli 28.7 %. Huomattava on, että myös kahdessa jälkimmäisessä tapauksessa hin-tain nousu vuoden loppupuolella muuttui laskuksi.

Suomen Pankin toiminta.

Rahan arvo ja ulkomaiset suhteet.

Suomen markan arvo, mitattuna virallisilla valuuttakursseilla, pysyi vuonna 1948 muuttumattomana. Ulkomaisia valuuttakursseja ei näet kertaakaan muutettu, vaan ne pysyivät samoina kuin edellisinäkin vuosina. Dollarin kurssi oli siten jatkuvasti mk 136:—, punnan kurssi mk 547:— sekä Ruotsin kruunun kurssi mk 37: 90. Poikkeusasemassa on Ranskan frangi, jonka noteeraus, sen suhteen muututtua dollariin ja puntaan verrattuna, vuoden varrella aleni mk:sta 114:— mk:aan 51: 57 sadalta frangilta. Samaten pysyivät ne clearing-kurssit, joista eräiden maiden kanssa on sovittu, koko kertomusvuoden ajan muuttumattomina.

Sellaisena aikana, jolloin niin hyvin valuuttakauppa kuin vienti ja tuonti ovat säännöstelyn alaiset ja valuuttakurssit keskuspankin tai valtiovallan tahdosta riippuvat, ei näiden muuttumattomuudesta kuitenkaan voi tehdä sitä johtopäätöstä, että eri valuuttojen sisäinen ostovoima olisi säilynyt entisellään ja niiden ostovoimien suhde siten olisi muuttumaton. Niinpä onkin todettava, että viime vuonna Suomen hintataso, vuoden jälkipuoliskolla tapahtuneesta laskusta huolimatta, kohosi enemmän kuin yleensä johtavissa kauppamaissa, mikä merkitsee sitä, että markan ostovoima puheena olevien maiden valuuttaan verrattuna jonkin verran huononi. Seurauksena tästä on, että kustannustaso Suomessa on siksi korkea, että viennin kannattavuus alkaa olla täpärällä, onpa kannattavuuden raja eräisiin tuotteisiin nähden jo ylitetty. Näissä olosuhteissa vientituotteiden menekki on uhanalainen sitäkin enemmän, kun kustannustaso kilpailevissa maissa on alempi ja kun maailmantuotannon laajeneminen on muuttanut tilanteen sellaiseksi, ettei enää voida puhua „myyjien” vaan „ostajien markkinoista”.

Suomen Pankin ulkomaiset tilit kuvastavat vain pieneltä osalta vuoden varrella tapahtuneita ulkomaisia pääomansiirtoja ja yhä jatkunutta valuuttapulaa, joka pakotti edelleen rajoittamaan tuontia. Myös tuonin ja viennin ero on, niinkuin edellä on osoitettu, suurimmalta osalta tasoitettu muilla keinoin kuin keskuspankin tilien välityksellä.

Pankin valuuttavaranto, toisin sanoen sen saatavat ulkomaisilta kirjeenvaihtajilta, on vaihdellut melkoisesti nousten aluksi 621 milj. markasta kertomusvuoden alkaessa 2,452 miljoonaan maaliskuun päättyessä painuakseen huhtikuun lopussa vuoden alimpaan määrään, 446 milj. markkaan. Loppuvuodesta valuuttavaranto eräiden ulkomaisten lainojen ansiosta jälleen lisääntyi nousten vuoden viimeisenä päivänä 2,027 milj. markkaan. Se oli silloin 1,406 milj. markkaa suurempi eli enemmän kuin kolme kertaa niin suuri kuin vuotta aikaisemmin.

Toinen ulkomainen saatavatili, ulkomaiset vekselit, oli määrältään tuntuvasti pienempi ja vaihteli hyvin vähän. Kertomusvuoden alkaessa näitä vekseleitä oli Suomen Pankin salkussa 312 milj. markan arvosta, ja suunnilleen tällä tasolla tämä tili pysyi aina loppuvuoteen, jolloin se jonkin verran nousi ollen vuoden viimeisenä päivänä 429 miljoonaa. Ulkomaisten vekselien tili oli silloin 117 milj. markkaa eli n. 38 % suurempi kuin vuotta aikaisemmin. — Ulkomaanrahan määräiset setelit ja korkoliput ovat vailla merkitystä. Niiden määrä oli vuoden 1947 päättyessä 31 milj. markkaa ja oli kertomusvuoden lopussa pienentynyt 22 miljoonaan.

Mitä tulee velkapuolella esiintyviin ulkomaisiin tileihin, on niitä kolme: ulkomaiset tilinpitäjät, ulkomaiset selvitystilitt ja ulkomainen velka. Ulkomaisten kirjeenvaihtajien markkasaatavat olivat yleensä melko vaatimattomat, kertomusvuoden alkaessa

vain 136 milj. markkaa. Viime tammi-kuussa merkittiin kuitenkin tälle tilille se summa, jonka Suomen valtio suoritti Kansainväliselle Jälleenrakennuspankille osajäsenmaksuksi, eli 1,005 milj. markkaa. Tämän johdosta puheena olevan tilin velkasumma pitkin vuotta on ollut alun toista miljardia, vuoden viimeisenä päivänä 1,122 milj. markkaa.

Ulkomaiset selvitystilitt, joiden saldo kertomusvuoden alkaessa oli 2,270 milj. markkaa, lisääntyivät vuoden alkupuolella saavuttaen huippunsa, 4,139 miljoonaa, heinäkuun alussa, mutta vähenivät syyspuolella jälleen; kertomusvuoden päättyessä niiden saldo oli 2,199 milj. markkaa. Nettosaldo oli siten pysynyt melkein muuttumattomana. Mutta sisäiseltä rakenteeltaan puheena olevat tilitt olivat suuresti muuttuneet. Ne voidaan näet jakaa kahteen olennaisesti erilaiseen osaan: varsinaisten kaupallisten selvitystilien saldo sekä velka Neuvostoliiton valtakunnanpankille, mikä velka oli syntynyt siitä, että tätä tietä suoritettiin Neuvostoliitolle Saksan valtion ja Saksan kansalaisten entiset saatavat Suomesta. Kun aikaisemmin oli suoritettu huomattavan suuri osa näitä sitoumuksia, velkamäärä kertomusvuoden alkaessa oli 3,027 milj. markkaa. Vuoden varrella tämä tili, suoritusten tapahtuessa sopimusten mukaisesti, väheni 1,111 milj. markkaan. Vähennys oli siten 1,916 miljoonaa eli runsaasti 63 %. On kuitenkin todettava, että kun ottaa huomioon vuoden vaihteessa tälle tilille suoritettavan koron, 19 milj. markkaa, sekä 47 miljoonan erän, joka tilapäisesti oli kirjattu ulkomaisten tilinpitäjien saatavien tilille, niin selvitystilille kuuluva velka Neuvostoliitolle kertomusvuoden päättyessä todellisuudessa oli 1,177 milj. markkaa.

Varsinaisten kaupallisten selvitystilien saldo kehittyi päinvastaiseen suuntaan. Se osoitti kertomusvuoden alkaessa 758 milj. markan saatavaa ulkomailta, mutta kun kauppataseen tuontivoittoisuus osaksi peitettiin selvitystilien välityksellä, oli seurauksena, että saldo siirtyi velkapuolelle osoittaen vuoden viimeisenä päivänä 1,088 milj. markan velkaa. Puheena olevien tilien kohdalla oli siten tapahtunut 1,846 milj. markan ulkomaisten maksusuhteiden huononeminen. Niinkuin tunnettua, ei tällöin ole kysymys Suomen Pankin omasta ulkomaisesta velasta, vaan maamme kansan-

talouden selvitystileillä syntyneestä velkasaldosta.

Kolmas tähän kuuluva tili, ulkomainen velka, on uusi esiintynen ensimmäistä kertaa pankin tilailmoituksessa vasta joulukuun 23 päivänä. Tämä ulkomainen velka, määrältään 258 milj. markkaa, johtuu siitä, että pankki sai Export-Import Bankilta ulkomaisen lainan. Siitä nostettu osa, 1,9 milj. dollaria, on merkitty puheena olevalle tilille, samalla kun siitä saadut valuutat sisältyvät varojen puolella olevaan ulkomaisten kirjeenvaihtajien tiliin.

Jos lopuksi tarkastellaan Suomen Pankin tiliasemassa esiintyvien ulkomaisten saatava- ja velkatilien nettosumman kehitystä, voidaan todeta, että nämä tilitt kertomusvuoden alussa osoittivat 1,442 milj. markan nettovelkaa ulkomaille ja että tämä vuoden loppuun mennessä oli vähentynyt 1,101 miljoonaan.

Luotonanto.

Suomen Pankin luotonannossa jatkui suurimman osan kertomusvuotta sama laajenemisen suunta, joka on ollut sille ja yleensäkin luottolaitosten lainaustoiminnalle ominainen sotien jälkeisinä vuosina. Syksyllä tapahtui sitten käänne: luotonanto supistui tuntuvasti. Vaihtelujen laajuus ilmenee siitä, että keskuspankin kokonaisluotonanto, joka kertomusvuoden alkaessa oli 34,896 milj. markkaa, painuttuaan alkuvuodesta tavanmukaisten kausivaihteluiden aiheuttamaan minimiin, 31,820 miljoonaan, helmikuun 23 päivänä, sitten nopeasti lisääntyi saavuttaen vuoden huipun, 39,145 milj. markkaa, elokuun puolivälissä, alentuakseen joulukuun loppuun mennessä jälleen 35,023 milj. markkaan. Vuoden varrella tapahtunut lisäys oli siten vain 127 milj. markkaa, kun se edellisinä vuosina oli ollut monta vertaa suurempi, 5,487 miljoonaa vuonna 1947 ja 7,012 miljoonaa vuonna 1946. Tässä suhteessa on siis tapahtunut ilmeistä olojen vakautumista. Vuoden varrella tapahtuneet vaihtelut ilmenevät erilaisina pankin luotonannon eri päähaaroissa.

Pankin suoranainen luotonanto omille asiakkailleen, joka kertomusvuoden alkaessa oli 12,900 milj. markkaa, nousi aina 18,543 milj. markkaan kesäkuun 23 päivänä, mutta aleni sitten vähitellen 14,096 miljoonaan